

Byla C-904/19**Prašymo priimti prejudicinį sprendimą santrauka pagal Teisingumo Teismo procedūros reglamento 98 straipsnio 1 dalį****Gavimo data:**

2019 m. gruodžio 10 d.

Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas:

Sąd Rejonowy dla Warszawy-Woli w Warszawie (Lenkija)

Nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą priėmimo data:

2019 m. lapkričio 25 d.

Ieškovė:

E. Sp. z o.o.

Atsakovas:

K.S.

Pagrindinė byla

- 1 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismo nagrinėjamos bylos dalykas yra vartojimo kredito grąžinimas. Ieškovė prašo priteisti iš atsakovo 835,05 PLN sumą ir teisės aktuose nustatytus delspinigius, skaičiuojamus nuo ieškinio pateikimo dienos iki sumokėjimo dienos.

Prašymo priimti prejudicinį sprendimą dalykas ir teisinis pagrindas

Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti šiuos klausimus:

– pirma, ar gali būti priimamas sprendimas už akių byloje dėl vartojimo kredito grąžinimo, pripažinus pagrįstais ieškovo teiginius dėl faktinių aplinkybių tokiu atveju, jei prie ieškinio nebuvo pateikta kredito sutartis, o atsakovas visiškai nesiima veiksmų;

– antra, ar gali būti priimamas sprendimas už akių byloje dėl vartojimo kredito gražinimo, pripažinus pagrįstais ieškovo teiginius dėl faktinių aplinkybių, nevertinant pateiktos sutarties, jei atsakovas visiškai nesiima veiksmų.

Prejudiciniai klausimai

1. Ar 1993 m. balandžio 5 d. Tarybos direktyvos 93/13/EEB dėl nesąžiningų sąlygų sutartyse su vartotojais <...> 7 straipsnio 1 dalis ir jos [dvidešimta ir dvidešimt ketvirta] konstatuojamosios dalys, pagal kurias sutartys turi būti rašomos aiškia, suprantama kalba ir vartotojui faktiškai turi būti suteikiama galimybė išnagrinėti visas sąlygas, o kilus abejonių turi būti interpretuojama vartotojo naudai [ir] valstybių narių teismai arba administracinės institucijos privalo disponuoti pakankamomis bei veiksmingomis priemonėmis apsisaugojant nuo nuolatinio nesąžiningų sąlygų sutartyse su vartotojais taikymo, siejamos su 2008 m. balandžio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2008/48/EB dėl vartojimo kredito sutarčių ir panaikinančios Tarybos direktyvą 87/102/EEB <...> 10 straipsnio 1 ir 2 dalimis ir jos 31 konstatuojamąja dalimi, turi būti aiškinamos taip, kad pagal jas draudžiama tokia nuostata kaip [Lenkijos civilinio proceso kodekso] 339 straipsnio 2 dalis, suprantama taip, kad pagal ją gali būti priimamas sprendimas už akių byloje <...> dėl vartojimo kredito gražinimo <...> taip pat tuo atveju, jei ieškovas nepateikė <...> vartojimo kredito sutarties <...>, taigi nebuvo įvertinta, ar joje nėra nesąžiningų sąlygų, nebuvo patikrinta, ar sutartyje pateikta visa pagal teisės aktus reikalaujama informacija, ir kartu nurodoma, kad sprendimas už akių turi būti grindžiamas tik ieškovo teiginiais dėl faktinių aplinkybių, be įrodymų analizės atsižvelgiant į „pagrįstas abejonės“, kaip tai suprantama pagal šią nuostatą? Ar atsižvelgiant į 2015 m. spalio 1 d. Teisingumo Teismo sprendimą *ERSTE Bank Hungary* (C-32/14, EU:C:2015:637, 62 punktas), 2014 m. rugpjūčio 10 d. Sprendimą *Kušionova* (**orig. p. 1**) (C-34/13, EU:C:2014:2189, 56 punktas) ir 2009 m. spalio 6 d. Sprendimą *Asturcom Telecomunicaciones* (C-40/08, EU:C:2009:615, 47 punktas) taip pat priimtinas toks [Lenkijos civilinio proceso kodekso] 339 straipsnio 2 dalies aiškinimas, kad gali būti priimtas sprendimas už akių byloje [dėl vartojimo kredito gražinimo] <...>, kurioje ieškovas prie ieškinio nepateikė sutarties ir todėl sutartis nebuvo įvertinta dėl galimai nesąžiningų sąlygų, taip pat nebuvo patikrinta, ar sutartyje pateikta visa pagal teisės aktus reikalaujama informacija, remiantis tik ieškovo teiginiais dėl faktinių aplinkybių?
2. Ar 1993 m. balandžio 5 d. Tarybos direktyvos 93/13/EEB dėl nesąžiningų sąlygų sutartyse su vartotojais <...> 7 straipsnio 1 dalis ir jos [dvidešimta ir dvidešimt ketvirta] konstatuojamosios dalys pagal kurias sutartys turi būti rašomos aiškia, suprantama kalba ir vartotojui

faktiškai turi būti suteikiama galimybė išnagrinėti visas sąlygas, o kilus abejonių turi būti interpretuojama vartotojo naudai [ir] valstybių narių teismai arba administracinės institucijos privalo disponuoti pakankamomis bei veiksmingomis priemonėmis apsaugojant nuo nuolatinio nesąžiningų sąlygų sutartyse su vartotojais taikymo, siejamos su 2008 m. balandžio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2008/48/EB dėl vartojimo kredito sutarčių ir panaikinančios Tarybos direktyvą 87/102/EEB <...> 10 straipsnio 1 ir 2 dalimis ir jos 31 konstatuojamąja dalimi, turi būti aiškinamos taip, kad pagal jas draudžiama tokia nuostata kaip [Lenkijos civilinio proceso kodekso] 339 straipsnio 2 dalis, suprantama taip, kad ji kliudo nacionaliniam teismui įvertinti <...> ieškovo pateiktą vartojimo kredito sutartį, <...> ar joje nėra nesąžiningų sąlygų, patikrinti, ar sutartyje pateikiama visa pagal teisės aktus reikalaujama informacija, ir kartu joje nurodoma priimant sprendimą už akių remtis tik ieškovo teiginiais be įrodymų analizės atsižvelgiant į „pagrįstas abejones“, kaip tai suprantama pagal šią nuostatą? Ar atsižvelgiant į 2015 m. spalio 1 d. Teisingumo Teismo sprendimą *ERSTE Bank Hungary* (C-32/14, EU:C:2015:637, 62 punktas), 2014 m. rugsėjo 10 d. Sprendimą *Kušionova* (C-34/13, EU:C:2014:2189, 56 punktas) ir 2009 m. spalio 6 d. Sprendimą *Asturcom Telecomunicaciones* (C-40/08, EU:C:2009:615, 47 punktas) taip pat priimtinas toks [Lenkijos civilinio proceso kodekso] 339 straipsnio 2 dalies aiškinimas, kad gali būti priimtas sprendimas už akių byloje [dėl vartojimo kredito grąžinimo] <...> be ieškovo pateiktos prie ieškinio sutarties vertinimo, ar joje nėra nesąžiningų sąlygų, taip pat be patikrinimo, ar sutartyje pateikiama visa pagal teisės aktus reikalaujama informacija, remiantis tik ieškovo teiginiais dėl faktinių aplinkybių?

Nurodytos Sąjungos teisės nuostatos

1. 1993 m. balandžio 5 d. Tarybos direktyvos 93/13/EEB dėl nesąžiningų sąlygų sutartyse su vartotojais dvidešimta ir dvidešimt ketvirta konstatuojamosios dalys, 7 straipsnio 1 dalis.
2. 2008 m. balandžio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2008/48/EB dėl vartojimo kredito sutarčių ir panaikinančios Tarybos direktyvą 87/102/EEB 31 konstatuojamoji dalis, 10 straipsnio 1 ir 2 dalys.

Nurodytos nacionalinės teisės nuostatos

1. *Kodeks Postępowania Cywilnego z dnia 17 listopada 1964 r.* (1964 m. lapkričio 17 d. Civilinio proceso kodeksas, toliau – KPC) 139 straipsnio 1 dalis, 333 straipsnio 1 dalies 3 punktas, 339 straipsnio

1 ir 2 dalys, 343 straipsnis, 344 straipsnio 1–3 dalys, 346 straipsnio 1 dalis, 346 straipsnio 1¹ dalis, 346 straipsnio 2 dalis, 348 straipsnis.

KPC 339 straipsnio 1 dalis: „Jeigu atsakovas neatvyksta į teismo posėdį arba vykstant teismo posėdžiui nepateikia pastabų, teismas priima sprendimą už akių.“

KPC 339 straipsnio 2 dalis: „Toku atveju ieškovo teiginiai dėl faktinių aplinkybių, nurodytų ieškinyje arba procesiniuose dokumentuose, kurie buvo įteikti atsakovui prieš teismo posėdį, pripažįstami pagrįstais, nebent jie kelia pagrįstų abejonių arba buvo pateikti siekiant apeiti įstatymą.“

2. *Ustawa o kosztach sądowych w sprawach cywilnych z dnia 28 lipca 2005 r.* (2005 m. liepos 28 d. teismo išlaidų civilinėse bylose įstatymas) 3 straipsnio 2 dalies 4 punktas, 13 straipsnio 1 dalis, 19 straipsnio 1 dalis, 28 straipsnis.

Glaustas faktinių aplinkybių ir pagrindinės bylos aprašymas

- 2 Ieškinyje pateiktas reikalavimas sumokėti skolą grindžiamas 2015 m. birželio 10 d. 30 dienų laikotarpiui sudaryta vartojimo kredito sutartimi dėl 400 PLN.
- 3 Pagal sutartį negrąžinus kredito ir nesumokėjus administravimo išlaidų iki 2015 m. liepos 10 d. kredito davėjas turėjo teisę reikalauti iš kredito gavėjo padengti priminimo išlaidas ir sumokėti „galutinę baudą“. Raginimas sumokėti „galutinę baudą“ buvo išsiųstas atsakovui pranešimu jo nurodytu elektroninio pašto adresu, o originalas išsiųstas 2015 m. rugpjūčio 10 d. Kredito davėjas išsiuntė atsakovui tris priminimus ir dokumentą, pavadintą „galutinė bauda“, dėl to pagal sutartį atsakovas turėjo papildomai sumokėti 200 PLN.
- 4 2017 m. rugpjūčio 3 d. buvo sudaryta kredito davėjo reikalavimo teisės atsakovo atžvilgiu pardavimo sutartis, pagal kurią ieškovė įgijo reikalavimo teisę atsakovo atžvilgiu. Atsakovui buvo pranešta apie kreditoriaus pasikeitimą laiškų, išsiųstu jo adresu 2017 m. rugpjūčio 9 d. Į pranešimą, kuriame buvo raginama sumokėti skolą, atsakovas neatsakė. 2017 m. gruodžio 18 d. ieškovė papildomai išsiuntė atsakovui galutinį raginimą sumokėti, bet į jį atsakovas taip pat neatsakė.
- 5 Atsakovas neišreiškė byloje jokios pozicijos. Jis taip pat fiziškai neatsiėmė jai adresuotos siuntos su ieškiniu, 2018 m. rugsėjo 21 d. ieškovės raštu ir pranešimu apie teismo posėdį. Laikoma, kad siunta buvo įteikta po dviejų pranešimų apie bandymą įteikti laišką pagal KPC 139 straipsnio 1 dalį.

Glaustas prašymo priimti prejudicinį sprendimą pagrindimas

- 6 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui kyla abejonių, ar KPC 339 straipsnio 2 dalis, aiškinama taip, kaip daugeliu atvejų nurodoma Lenkijos doktrinoje ir teismų praktikoje, tai yra kad pagal ją negalima vertinti vartojimo kredito sutarties, yra suderinama su pirmiau nurodytomis Direktyvos 93/13 ir Direktyvos 2008/48 nuostatomis.
- 7 Lenkijos teisės aktų leidėjo manymu, sprendimas už akių gali būti priimtas tik tuo atveju, kai atsakovas nesiima veiksmų (neatvyko į teismo posėdį ir nepateikia pastabų), išimtinai pagal vienos šalies, kuri yra aktyvi, tai yra ieškovo, pateiktas faktines aplinkybes, netikrinant įrodymų.
- 8 Pagal bylos nagrinėjimo atsakovui nedalyvaujant ir sprendimo už akių priėmimo prielaidas tai yra institutas, kuris struktūros požiūriu apima elementus, būdingus mokėjimo įsakymo procedūrai ir procesui dėl mokėjimo reikalavimų. Iš esmės sprendimas už akių priimamas remiantis vienos šalies, tai yra ieškovo, nurodytomis faktinėmis aplinkybėmis, be to, kai byla nagrinėjama atsakovui nedalyvaujant, iš esmės jos nėra tikrinamos renkant įrodymus, mokėjimo įsakymo procedūroje jos tikrinamos tik pagal įrodymus, kuriuos sudaro aiškiai nurodyti dokumentai, o procese dėl mokėjimo reikalavimų įrodymų tikrumo patikrinimas apskritai nėra atliekamas. Tačiau nors tuo atveju, kai byla nagrinėjama atsakovui nedalyvaujant, faktinių aplinkybių vienpusiškumas priimant sprendimą yra atsakovo pasyvumo rezultatas, mokėjimo įsakymo procedūros ir proceso dėl mokėjimo reikalavimų atveju sprendimas paremtas *a priori* padaryta prielaida, kad išduodant mokėjimo įsakymą abu procesai vyksta *ex parte*.
- 9 Bylos nagrinėjimas atsakovui nedalyvaujant, panašiai kaip procesas dėl mokėjimo reikalavimų, yra – jei tenkinamos kodekse nustatytos sąlygos – privalomas, o mokėjimo įsakymo procedūra – neprivaloma. Sprendimo už akių priėmimas nėra nulemtas su tuo susijusių šalių prašymu. Esant teisės nuostatoje nurodytoms priežastims, teismas *ex officio* privalo priimti sprendimą už akių pagal įstatymą ir neturi diskrecijos nuspręsti veikti kitaip.
- 10 Todėl jeigu atsakovas nesiima veiksmų, kai jam įteikiama ieškinio kopija kiti procesiniai dokumentai arba pripažinus, kad ieškinys ir kiti dokumentai buvo įteikti pagal KPC 139 straipsnio 1 dalį (po dviejų pranešimų apie bandymą įteikti laišką ir adresatui jo neatsiėmus), nacionalinis teismas privalo priimti sprendimą už akių.
- 11 Pagal vieną iš Lenkijos doktrinoje ir teismų praktikoje pateiktų nuomonių dėl KPC 339 straipsnio 2 dalies aiškinimo, nacionalinis teismas privalo išduoti įsakymą net jei ieškovas prie ieškinio nepateikė jokių įrodymų; tokiu atveju teismas iš esmės pripažįsta pagrįstais ieškovo teiginius dėl faktinių aplinkybių.
- 12 Pagal kitą nuomonę dėl KPC 339 straipsnio 2 dalies aiškinimo, net jei ieškovas pateikė su ieškiniu dokumentus, o nesiimantis veiksmų atsakovas nepateikė jokių įrodymų, priimdamas sprendimą už akių nacionalinis teismas negali remtis

dokumentais, nes vertina tik ieškovo teiginius (o ne įrodymus) ir iš esmės pripažįsta pagrįstais ieškovo teiginius dėl faktinių aplinkybių.

- 13 KPC 339 straipsnio 2 dalyje numatyta ir išimčių. Ieškovo teiginiai dėl faktinių aplinkybių, pateikti ieškinyje ar kituose dokumentuose, kurie buvo įteikti atsakovui prieš teismo posėdį, nepripažįstami pagrįstais, jei: 1) jie kelia pagrįstų abejonų arba 2) buvo pateikti siekiant apeiti įstatymą.
- 14 Vis dėlto atrodo, kad pagal vyraujančią nuomonę dėl šios nuostatos aiškinimo atskaitos taškas vertinant, ar įvykdytos pirmiau nurodytos sąlygos, yra ieškinio ar kitų procesinių dokumentų, įteiktų atsakovui prieš teismo posėdį, turinys. Nėra pagrindo, kad teismas šiuo atžvilgiu remtųsi įrodymais, pateiktais prie ieškinio ar kitų procesinių dokumentų, įteiktų atsakovui prieš teismo posėdį. Ieškovo teiginiai dėl faktinių aplinkybių kelia pagrįstų abejonų, jeigu jie prieštarauja vienas kitam, yra tarpusavyje nesuderinami, arba iš esmės neįtikėtini ar prieštarauja plačiai žinomiems faktams (KPC 228 straipsnio 1 dalis), arba apie juos teismas sužino *ex officio* (KPC 228 straipsnio 2 dalis). Teiginiai dėl faktinių aplinkybių siekiant apeiti įstatymą pateikiami tuo atveju, kai siekiama, kad sprendimas turėtų poveikį, vedantį prie tokio apėjimo, pvz., turint tikslą priteisti didesnę nei vidutinę išlaikymą tam, kad galima būtų pasinaudoti pirmumo teise paskirstant sumą, gautą iš išieškojimo iš atsakovo turto.
- 15 Nacionalinio teismo vertinimu, toks KPC 339 straipsnio 2 dalies aiškinimas gali neleisti pasiekti nurodytų direktyvų tikslų, nes iš tiesų teismas negali, jei atsakovas nesiima veiksmų, patikrinti, ar vartojimo kredito sutartyje pateikta visa reikalaujama informacija ir ar joje nėra nesąžiningų sąlygų, kurios turėtų būti laikomos neprivalomomis vartotojui.
- 16 Nacionaliniam teismui nepavyko Teisingumo Teismo jurisprudencijoje rasti sprendimo, kuris būtų tiesiogiai susijęs su bylos nagrinėjimo valstybėje narėje atsakovui nedalyvaujant suderinamumu su vartojimo klausimus reglamentuojančiomis direktyvomis. Vis dėlto Teisingumo Teismas yra priėmęs kelis sprendimus, susijusius su mokėjimo įsakymo procedūra, kuri yra tam tikra prasme panaši į bylos nagrinėjimą atsakovui nedalyvaujant.
- 17 Nagrinėjamu atveju svarbus 2018 m. rugsėjo 13 d. Teisingumo Teismo sprendimas *Profi Credit Polska S.A.*, priimtas byloje C-176/17, generalinės advokatės išvada šioje byloje ir ten nurodyti Teisingumo Teismo sprendimai: 2012 m. birželio 14 d. Sprendimas *Banco Español de Crédito* (C-618/10, EU:C:2012:349), 2016 m. vasario 18 d. Sprendimas *Finanmadrid EFC* (C-49/14, EU:C:2016:98) ir 2016 m. birželio 21 d. Sprendimas *Aktiv Kapital Portfolio* (C-122/14, EU:C:2016:486).
- 18 Nacionalinis teismas visų pirma atkreipė dėmesį į sprendimo byloje C-176/17 42 ir 44 punktus, kuriuose nurodyta, jog pagal suformuotą jurisprudenciją nacionalinis teismas turi *ex officio* vertinti sutarties sąlygas, patenkančios į Direktyvos 93/13 taikymo sritį, nesąžiningumą ir taip kompensuoti nelygybę tarp

virtotojo ir pardavėjo ar tiekėjo, kai tik jam žinomos šiuo tikslu reikalingos teisinės ir faktinės aplinkybės. Iš tiesų šia direktyva virtotojui suteiktų teisių veiksmingą apsaugą galima užtikrinti tik tuomet, kai pagal nacionalinę proceso sistemą, vykstant mokėjimo įsakymo išdavimo procedūrai arba mokėjimo įsakymo vykdymo procedūrai, galima *ex officio* patikrinti, ar atitinkamoje sutartyje nėra potencialiai nesąžiningų sąlygų.

- 19 Pagal pirmiau pateiktas gaires nacionalinis teismas turi tikrinti sutartį dėl galimai nesąžiningų sąlygų ir tuo atveju, kai nagrinėja bylą kaltinamajam nedalyvaujant.
- 20 Tačiau, kaip Teisingumo Teismas pažymėjo sprendimo byloje C-176/17 55 punkte, kiekvienas atvejis, kai kyla klausimas, ar nacionalinės procesinės nuostatos daro įtaką teisei į veiksmingą teisinę gynybą, turi būti nagrinėjamas atsižvelgiant į šios nuostatos vaidmenį visame procese, jo eigą ir ypatumus įvairiose nacionalinėse institucijose.
- 21 Šiame kontekste reikia pažymėti, kad bylos nagrinėjimas kaltinamajam nedalyvaujant gerokai skiriasi nuo mokėjimo įsakymo procedūros.
- 22 Pirmą, mokėjimo įsakymo procedūroje prieš mokėjimo įsakymo išdavimą ir jo įteikimą atsakovas negali pareikšti savo pozicijos, bet turi tokią galimybę, kai byla nagrinėjama atsakovui nedalyvaujant.
- 23 Antra, mokėjimo įsakymo procedūroje atsakovas, norėdamas pateikti prieštaravimą, turi padengti tris ketvirtadalius žyminio mokesčio, o ieškovas moka vieną ketvirtadalį žyminio mokesčio; nagrinėjant bylą atsakovui nedalyvaujant ieškovas moka visą žyminį mokestį, o atsakovas moka vieną antrąją žyminio mokesčio apskundęs sprendimą už akių (o jeigu imasi veiksmų, iki proceso pabaigos nemoka jokio mokesčio).
- 24 Trečia, sprendimo už akių apskundimo sąlygos yra ne tokios griežtos nei prieštaravimo dėl mokėjimo įsakymo pateikimo sąlygos, be to, jeigu atsakovas imtųsi veiksmų, teikti prieštaravimo apskritai nereikėtų.
- 25 Ketvirta, per mokėjimo įsakymo procedūrą išduotas mokėjimo įsakymas yra užtikrinimo priemonė, kuri yra vykdytina nepadarius vykdomojo įrašo (KPC 492 straipsnio 1 dalis), o sprendimo už akių atveju, nors *ex officio* jis yra nedelsiant vykdytinas, turi būti padarytas vykdomasis įrašas, kad taptų užtikrinimo priemone.
- 26 Be to (o tai gal net svarbiau), savo sprendimuose Teisingumo Teismas kelis kartus pažymėjo (2015 m. spalio 1 d. Sprendimas *ERSTE Bank Hungary* (C-32/14, EU:C:2015:637, 62 punktas), 2014 m. rugsėjo 10 d. Sprendimas *Kušionova* (C-34/13, EU:C:2014:2189, 56 punktas) ir 2009 m. spalio 6 d. Sprendimas *Asturcom Telecomunicaciones* (C-40/08, EU:C:2009:615, 47 punktas)), kaip teisingai pažymėjo generalinė advokatė išvadoje byloje C-176/17 (EU:C:2018:293, 73 punktas), jog pagal direktyvą dėl nesąžiningų sąlygų reikalaujama, kad pardavėjo ar tiekėjo ir virtotojo bylose šias bylas nagrinėjantis

nacionalinis teismas imtūsi su sutarties šalimis nesusijusių pozityvių veiksmų, tačiau remiantis veiksmingumo principu negali būti reikalaujama, kad būtų kompensuotas visiškas atitinkamo vartotojo pasyvumas.

DARBINIS VERTINMAS